

126444 - خۇلى گەرچە تالاق دېگەن لەپىزى بىلەن بولسىمۇ تالاق دەپ ئېتىبارغا ئېلىنمايدىغانلىقى

توغرىسىدا

سۇئال

مېنىڭ سوئالىم خۇلىگە ئالاقىدارلىق بولۇپ، مەن ئىككى گۇۋاھچى ۋە شەيخنىڭ ئالدىدا ئېرىمدىن خۇلى بولدۇم يەنە بىر نەرسە بېرىپ ئايرىلدىم، ئاندىن ئالتە ئايدىن كېيىن قايتىدىن نىكاھ قىلىپ يارىشىدىغان بولدۇق، ئاندىن يەنە ئىككى يىلدىن كېيىن يېڭىدىن خۇلى تەلەپ قىلدىم، مەقسىتىمگە يەتتىم، يولدىشىم مەندىن خۇلى ھەققىنى ئالغاندىن كېيىن ئۇنى ماڭا قايتۇرۇپ، ماڭا بۇنىڭدىن كېيىن ياخشى مۇئامىلە قىلىدىغانلىقى توغرىسىدا ۋەدە بەردى، بىز ئارىمىزدا بالىمىز بولغانلىقى ئۈچۈن قايتىدىن يېنىشىدىغان بولدۇق، مېنىڭ سوئالىم: خۇلى تالاق دەپ ئېتىبارغا ئېلىنمادۇ يەنى ئېرىم ئۈچۈن مېنى پەقەت بىر تالاق قىلىش ھەققى قالدۇمۇ؟ بىز يەنە يېڭىدىن يېنىشىۋالساق توغرا بولامدۇ؟ يېڭىدىن نىكاھ قىلىپ يېنىشىمىزمۇ ياكى باشقا يول بارمۇ؟، بۇ ھەقتە توغرا يول كۆرسىتىشىڭلارنى ئۈمىت قىلىمەن.

تەپسىلى جاۋاب

بارلىق گۈزەل ماختاشلار ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى بولغان ئاللاھ تائالاغا خاستۇر، پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا، ئائىلە تاۋابىئاتلىرىغا، ساھابىلىرىغا ئاللاھ تائالانىڭ رەھمەت-سالاملىرى بولسۇن.

خۇلى دېگەن كۈچۈلۈك قاراشتا گەرچە تالاق دېگەن سۆز بىلەن بولغان بولسىمۇ تالاق دەپ ئېتىبارغا ئېلىنمايدۇ، بۇنىڭ تەپسىلاتى تۆۋەندە بايان قىلىنىدۇ:

1- بىر قىسىم ئالىملارنىڭ قارىشىدا خۇلىدا تالاق دېگەن سۆز ئىشلىتىلمىسە ۋە تالاقنى نىيەت قىلمىسا، بۇ نىكاھنى ئەمەلدىن قالدۇرۇش بولىدۇ، بۇ ئىمام شاپىئى رەھىمەھۇللاھنىڭ ئىلگىرىكى مەزھىبىدىكى قارىشى، ھەنبەلى مەزھەپىنىڭمۇ قارىشى، بۇنىڭ بىلەن نىكاھ ئەمەلدىن قالدۇرۇلىدۇ، تالاقتىن ھېسابلانمايدۇ. ئايالنى ئىككى قېتىم خۇلى قىلغان كىشى، يېڭى نىكاھ بىلەن ئايالىغا يېنىشىۋالسا بولىدۇ، ئۇ كىشىگە تالاقتىن بىر نەرسە ھېسابلانمايدۇ.

بۇنىڭ مىسالى: ئەر ئايالىدىن مۇنچىلىك مال ئېلىپ خۇلى قىلدىم، ياكى مۇنچىلىك مال بەدىلىگە ئۇنىڭ نىكاھىنى بىكار قىلدىم دېگەنگە ئوخشاش.

2- ئەمما خۇلى تالاق لەپىزى بىلەن بولغان بولسا، مەسىلەن: ئەر ئايالىمنى مۇنچىلىك مال بەدىلىگە تالاق قىلدىم دېگەن بولسا، بۇ سۆز كۈچىلىك ئالىملارنىڭ قارىشىدا تالاق بولىدۇ. [پىقھى توپلاملىرى- 19 "توم- 237 بەت].

بەزى ئالىملار تالاق لەپىزى بىلەن بولسىمۇ نىكاھنى ئەمەلدىن قالدۇرۇش بولىدۇ تالاقتىن ھېسابلانمايدۇ دەيدۇ. بۇ قاراش ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن بايان قىلىنغان، شەيخۇل ئىسلام ئىبنى تەيمىيە رەھىمەھۇللاھمۇ بۇ قاراشنى تاللىغان ۋە بۇ ئىمام ئەھمەد ۋە ئىلگىرىكى ساھابىلاردىن كەلگەن. [ئەل ئىنساپ- 8 "توم- 393 بەت].

شەيخ ئىبنى ئۇسەيمىن رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "خۇلى توغرىسىدىكى كۈچلۈك قاراش، خۇلى دېگەن گەرچە ئوچۇق تالاق دېگەن لەۋزى بىلەن بولسىمۇ تالاق ئەمەس. بۇنىڭ دەلىلى ئاللاھ تائالا قۇرئان كەرىمدە مۇنداق دېگەن: **الطَّلَاقُ مَرَّتَانِ فِيمَا سَاكَّ بِمَعْرُوفٍ أَوْ تَسْرِيحٍ بِإِحْسَانٍ** تەرجىمىسى: «قايتا يارىشىشقا بولىدىغان (تالاق ئىككى قېتىمدۇر، ئۇنىڭدىن كېيىن) خوتۇننى (چىرايلىقچە تۇتۇش ياكى ياخشىلىق بىلەن) زۇلۇم قىلماي، يامان گېپىنى قىلماي، كىشىلەرنى ئۇنىڭدىن يىراقلاشتۇرماي قويۇۋېتىش لازىم» [سۈرە تالاق- 229 ئايەت]

يەنى تالاق ئىككى قېتىم بولىدۇ، ئۇنىڭدىن كېيىن ياكى چىرايلىق ئۆي تۇتۇش كېرەك ياكى چىرايلىق شەكىلدە ئايرىلىش كېرەك، ئىش سىزنىڭ قولىڭىزدا، ئايەتنىڭ ئاخىرىدا ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **وَلَا يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَأْخُذُوا مِمَّا آتَيْتُمُوهُنَّ شَيْئًا إِلَّا أَنْ يَخَافَا أَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا فِيمَا افْتَدَتْ بِهِ** تەرجىمىسى: «ئاللاھنىڭ بەلگىلىمىلىرىگە رىئايە قىلالماسلىق خەۋپى (يەنى ياخشى ئۆتەلمەسلىك، ئاللاھ بەلگىلىگەن ئەر - خوتۇنلۇق ھوقۇقلىرىغا رىئايە قىلالماسلىق خەۋپى (بولمىسىلا، ئۆزەڭلارنىڭ ئاياللىرىڭلارغا) مەھرى ئۈچۈن) بەرگەن مال - مۈلۈكتىن ھېچقانداق نەرسىنى قايتۇرۇۋېلىش دۇرۇس بولمايدۇ. ئەگەر سىلەر ئۇلار (يەنى ئەر - ئايال) نىڭ ئاللاھنىڭ بەلگىلىمىلىرىگە رىئايە قىلالماسلىقىدىن قورقساڭلار، خوتۇننىڭ تالاق خېتىنى ئېلىش مەقسىتىدە (مال بەرگەنلىكى ئۈچۈن ئۇ ئىككىسىگە) يەنى ئەر - خوتۇنغا (گۇناھ بولمايدۇ). [سۈرە بەقەرە- 229 ئايەت].

بۇ شەكىلدە ئايرىلىش تۆلەم بېرىش دېيىلىدۇ. ئاندىن ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **فَإِنْ طَلَّقَهَا فَلَا تَحِلُّ لَهُ مِنْ بَعْدُ حَتَّى تَنْكِحَ زَوْجًا غَيْرَهُ** تەرجىمىسى: «ئەگەر ئەر(ئۇنى) (يەنى خوتۇننى) ئۈچىنچى قېتىم (تالاق قىلسا)، خوتۇن باشقا ئەرگە تەگمىگۈچە ئۇنىڭغا دۇرۇس بولمايدۇ». [سۈرە بەقەرە - 230 ئايەت].

ئەگەر بىز خۇلىنى تالاق دەپ ھېسابلىساق ئۇ ۋاقىتتا ئاللاھ تائالانىڭ «ئەگەر ئۇ ئايالنى تالاق قىلسا» دېگەن سۆزىدە ئۇ تۆتىنچى تالاق بولىدۇ، بۇ ئىجماعمۇ خىلاپ. ئاللاھ تائالانىڭ «ئەگەر ئايالنى ئۈچىنچى قېتىم تالاق قىلسا ئەگەر(ئەر) ئۇنى (يەنى خوتۇننى) ئۈچىنچى قېتىم (تالاق قىلسا)، خوتۇن باشقا ئەرگە تەگمىگۈچە ئۇنىڭغا دۇرۇس بولمايدۇ» دېگەن ئايەت بۇنى ئوچۇق ئىپادىلەيدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئايالدىن بىر نەرسە ئېلىش بەدىلىگە قېلىنغان ھەر قانداق تالاق گەرچە تالاق لەپىزى بىلەن بولسىمۇ تالاق بولمايدۇ بەلكى ئۇ خۇلىدۇر دېگەن قاراشقا بارغان. مانا بۇ كۈچلۈك قاراشتۇر. [شەرھىل مۇمتىئ- 12 "توم- 470 - 467 بەت].

ئىبنى ئۇسەيمىن رەھىمەھۇللاھ يەنە مۇنداق دەيدۇ: "ئايالدىن بىر نەرسە ئېلىش بەدىلىگە قېلىنغان ھەر قانداق تالاق گەرچە

تالاق لەپىزى بىلەن بولسىمۇ تالاق بولمايدۇ بەلكى ئۇ خۇلىئىدۇر، مەسىلەن: ئايالىمدىن مېڭا رىيال ئېلىپ تالاق قىلىدىم دېگەن بولسا، بىز بۇنى خۇلىئى دەيمىز، بۇ قاراش ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇئەنھۇدىن بايان قىلىنغان، مال بەدىلىگە قېلىنغان ھەر قانداق شەكىلدىكى ئايرىلىش تالاق بولمايدۇ. ئىمام ئەھمەدنىڭ ئوغلى ئابدۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: دادام خۇلىئى مەسىلىسىدە ئابدۇللاھ ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇئەنھۇنىڭ قارىشىدا ئېدى، يەنى قايسى لەپىزى بىلەن ئايرىلسۇن ئۇ تالاقتىن ھېسابلانمايدۇ.

بۇ مەسىلىدىن مۇنداق مۇھىم نەتىجە ھاسىل بولىدۇ: تالاق لەپىزى بىلەن خۇلىئى قىلغان بولسا تالاق بولىدۇ دېگەن ئالىملارنىڭ قارىشىغا كۆرە، بىر كىشى ئايالىنى ئىككى قېتىم تالاق قىلىپ، ئاندىن خۇلىئى قىلغان بولسا، بۇنىڭ ئۇ كىشىنىڭ ئايالى ئۈچ تالاق بولغان بولىدۇ، ئۇ ئايال باشقا بىر ئەر بىلەن توي قىلىپ ئاندىن كېلىشەلمەي ئاجرىشىپ چىققاندىن كېيىن ئېرى بىلەن قايتىدىن تۇرمۇش قۇرسا بولىدۇ. ئەمما خۇلىئى دېگەن نىكاھنى ئەمەلدىن قالدۇرۇش تالاق ئەمەس دېگەن ئالىملارنىڭ قارىشىغا كۆرە، ئايالى بىلەن ئىددەت ئىچىدە يېڭى نىكاھ قىلىپ يېنىشىۋالسا بولىدۇ، بۇ كۈچلۈك قاراش.

لېكىن سەمىي نەسبەت قىلىمىزكى، خۇلىئى قىلىنغان ئىشنى يازغۇچى پالانى ئايالىنى مۇنچىلىك مال بەدىلىگە تالاق قىلدى دەپ يازماستىن، بەلكى پالانى ئايالى بىلەن مۇنچىلىك مال بەدىلىگە خۇلىئى قىلىپ ئايرىلدى دەپ يېزىش كېرەك، چۈنكى كۆپچىلىك قازىلار بۇ مەلىكەتتە بولسۇن ياكى باشقا رايونلاردا بولسۇن خۇلىئى تالاق لەپىزى بىلەن بولسا تالاق بولىدۇ دەپ قارايدۇ، بۇنداق قىلغاندا ئايالغا زىيان يېتىدۇ، ئەگەر بۇ ئاخىرقى تالاق بولۇپ قالسا بۇنىڭ بىلەن بائىن يەنى ئۈچ تالاق بولىدۇ، ئاخىرقى تالاق بولمىسا بىر تالاق ھېسابلىنىدۇ. " [شەرھىل مۇمتىئ - 12 " توم- 450 بەت].

شۇنىڭغا ئاساسەن، ئەگەر سىز ئايالىڭىزغا يېنىشىۋالماقچى بولسىڭىز، يېڭىدىن نىكاھ قىلىشىڭىز كېرەك، ئىلگىرىكى خۇلىئى سىلەرگە تالاق ھېسابلانمايدۇ .

ھەممىدىن توغرىنى ئاللاھ تائالا ياخشى بىلگۈچىدۇر.